

Lausuntopyyntö STM 2015

1. Vastaajatahon virallinen nimi

Vastaajien määrä: 1

Nimi

- Kainuun liitto

2. Vastauksen kirjanneen henkilön nimi

Vastaajien määrä: 1

Nimi

- Pentti Malinen

3. Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot

Vastaajien määrä: 1

Nimi	Asema organisaatiossa	Matkapuhelin	Sähköposti
Pentti Malinen	maakuntajohtaja	0447970197	pentti.malinen@kainuu.fi

4. Lausuntopyyntöä käsittelevä päivämäärä toimituksessa

Vastaajien määrä: 1

18.01.2016

5. Toimielimen nimi

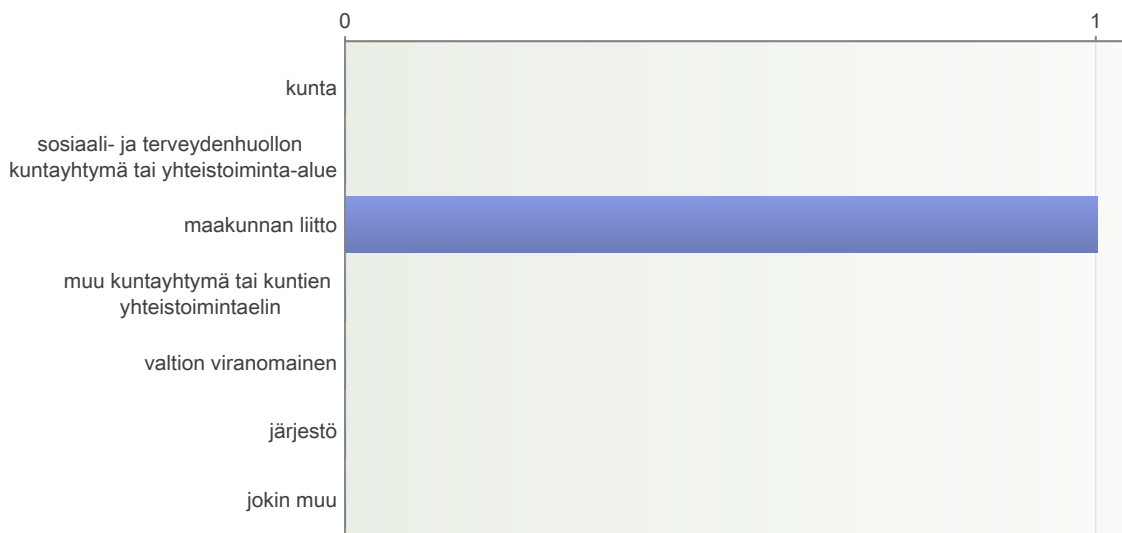
Vastaajien määrä: 1

Nimi

- Kainuun maakuntahallitus

6. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1



7. Kunta numero tilastokeskuksen luokituksessa

Ei vastauksia.

8. 1. Hallituksen aluejakolinjauksen mukaan perustettavat itsehallintoalueet muodostetaan maakuntajaon pohjalta. Onko nykyinen maakuntajako oikea peruste itsehallintoalueiden muodostamiselle?

Vastaajien määrä: 1



9. 2. Voitte perustella edellistä vastaustanne.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnat ovat toiminnallisiin alueisiin perustuva, luonnollinen aluejako. Maakunnilla on keskuskaupunkien ympärille rakentuvat ylikunnalliset työssäkäyntialueet ja tätä laajempi taloudellinen vaikutusalue. Alueiden rooli alueen kilpailukyvyyn tekijänä on voimistunut ja sitä on pyritty vahvistamaan viime vuosikymmeninä, mutta alueelliseen demokratiaan perustuva kehitysvastuu Suomesta on puuttunut.

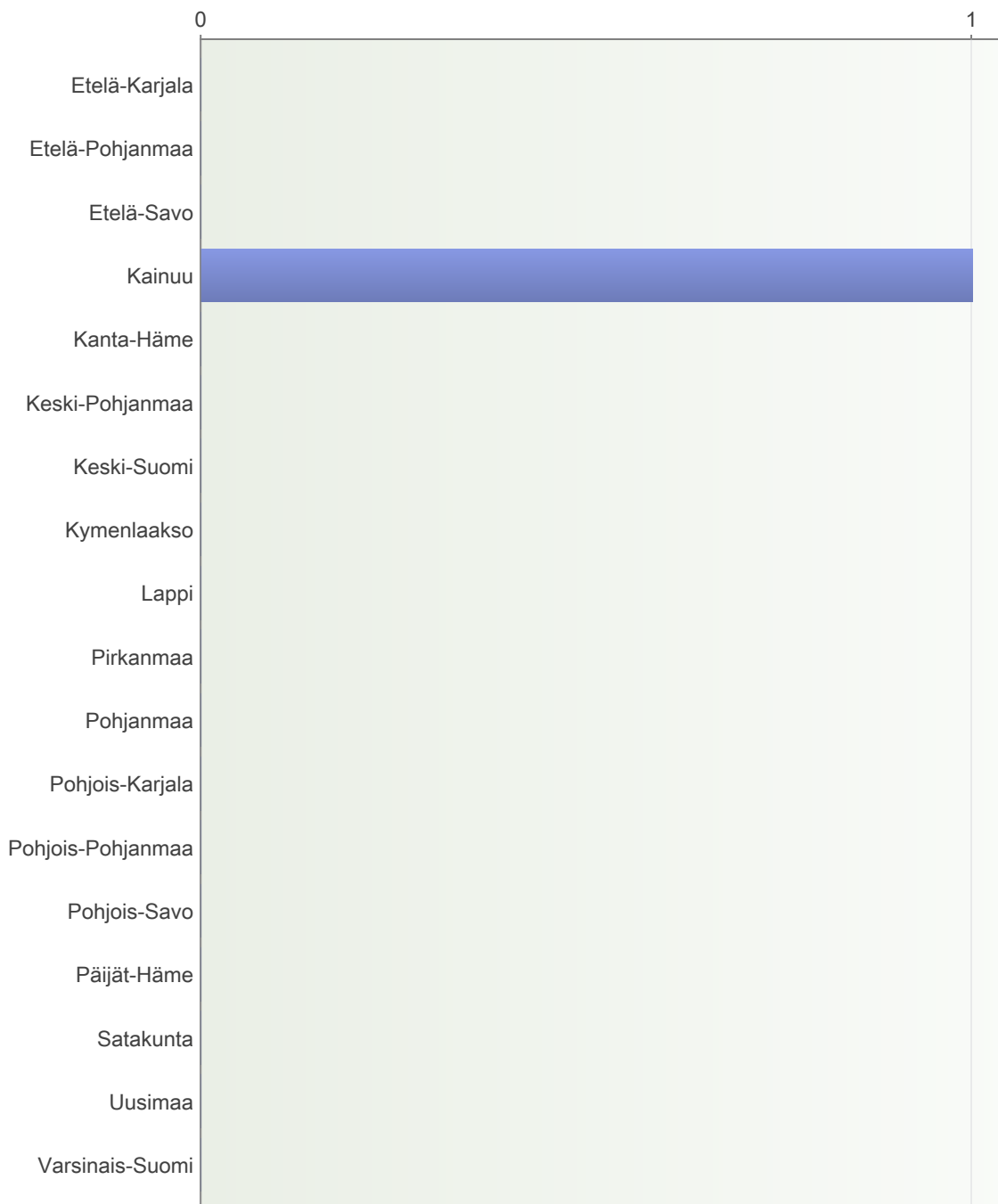
Suomen maantieteelliset erot ovat valtavat niin asukastiheyden, elinkeinorakenteen kuin muiden tekijöiden osalta. Paikalliset viranomaiset, aluehallinto ja kunnat pystyvät parhaiten tunnistamaan ne tekijät, jotka vauhdittavat tai estävät alueen tai kunnan elinvoiman kehittymistä. Paikallinen ja alueellinen kehitystahto on voimavara, jota Suomessa on tarpeen vahvistaa. Alueellisuus vahvistaa koko Suomen talouskehitystä kun maan kaikki taloudelliset potentiaalit tulevat kehittämisen kohteiksi. Viimekädessä myös soten ja muiden julkisten palvelujen rahoituspohja muodostuu aluetalouksien tuotoksen pohjalle.

Aluehallinnon uudistaminen on Suomen historiassa suurin hallinnollinen reformi. Sen tuloksellisen johtamisen varmistaa se, että itsehallintoalueet muodostetaan alueiden (kuntien ja asukkaiden) tahdon mukaisesti. Alueiden oma tahtotila, motivaatio ja valmiit yhteistyöverkostot ovat korvaamaton voimavara uudistuksen toteuttamiselle. Tästä on myös todisteena Kainuun hallintokokeilun kokemukset: muutosprosessi koskettaa samanaikaisesti suurta määrää eri organisaatioita alueen sisällä. Kiistatekijöitä tulee välttää ja keskittyä alueen sisällä muutosjohtamiseen ja –viestintään tavoitteena ihmisten aktivoiminen ja motivoiminen muutoksessa.

Kun itsehallintoalueiden rakentamisessa on kyse laajemmasta hankkeesta kuin sote-uudistuksesta, maakuntarakenne on paras lähtökohta. Tehtävänä on yhteen sovittaa 15 ely-keskuksen, 18 maakunnan liiton ja 20 sairaanhoitopiirin sekä kuntien ja kuntayhtymien toiminnat. Pienemmät aluemäärät olisivat johtaneet maakuntien pakkoliitoksiin. Kainuun hallintokokeilun kokemukset osoittavat, että huoli maakunnan asukasmäärän pienenä ei ole esteenä maakuntahallinnon tulokselliselle toiminnalle.

10. 3. Tämä kysymys vain kuntien valtuustoille: Hallituksen aluejakolinjauksen mukaan perustettavat itsehallintoalueet muodostetaan maakuntajaon pohjalta. Minkä nykyisen maakunnan pohjalta muodostettavaan itsehallintoalueeseen kuntanne katsoo perustelluksi kuulua? (liite: Manner-Suomen maakunnat)

Vastaajien määrä: 1



11. 4. Voitte perustella edellistä vastaustanne.

Vastaajien määrä: 1

- Kysymykseen kukin kunta ottaa osaltaan kantaa. Kootusti Kainuun maakunnan osalta kysymykseen voi vastata seuraavasti:

Kainuu on luonteva itsehallintoalue. Kainuussa on kokeiltu omaa itsehallintomallia ja sen pohjalta täydellinen sote-integraatio on toiminut alueella jo 11 vuotta. Kainuu on talousmaakunta, jolla on yksi selkeä maakuntakeskus, jonka vaikutusalue erittäin hyvin osuu hallinnollisiin maakuntarajoihin. Kainuussa on kaikki maakunnalliset instituutiot ja myös yksityisen ja kolmannen sektorin toimintakentät on hyvin identtiset maakunnan rajojen kanssa. Liikenneväylät on rakennettu maakunnallisia liikenneyhteyksiä tukeviksi ja Kainuussa oma kansainvälinen rajanylityspaikka on Kuhmon Vartius.

Pinta-alaltaan Kainuu vastaa Belgian valtion aluetta; se tarkoittaa, että alueen sisälläkin etäisyydet ovat huomattavan pitkät, minkä merkitystä on vaikea ymmärtää tiheästi asutuilla alueilla. Kainuun asukastiheys on Lapin (2 as/km²) jälkeen Suomen toiseksi alhaisin (4 as/km²). Vastaavasti etäisyydet Kainuusta, erityisesti sen reuna-alueilta ovat lähimpiin maakuntakeskuksiin erittäin pitkät.

12. 5. Itsehallintoalueet järjestävät sote-palvelut joko yksin tai lailla säädettyjen kolmen itsehallintoalueen täytyy järjestää palvelut yhdessä sopimalla toisen itsehallintoalueen kanssa. Sosiaali- ja terveydenhuollossa on jatkossa maassa 15 selkeää alueellista kokonaisuutta, joilla sote-palvelut järjestetään. Miten arvioitte tehtyä ratkaisua?

Vastaajien määrä: 1

- Kainuun liiton lähtökohtana on hallituksen linjaus, jonka mukaan 18 maakuntaa muodostavat itsehallintoalueen ja toimivat sosiaali- ja terveystalvelujen järjestäjänä. Lailla mahdollisesti erikseen säädettävien itsehallintoalueiden tulee sopia erityisen vaativien terveystalvelujen järjestämisestä toisen alueen kanssa sopimusmenettelyllä. Ei ole tarkoituksenmukaista perustaa yhteistä toimielintä po. asiasta sopimista varten.

Itsehallintoalueiden uudistuksen tavoitteena tulee olla mahdollisimman selkeä rakenne ja valta- ja vastuusuhteiltaan aito itsehallinto. On välttämätöntä, että itsehallintoalueiden tehtäviä ja niistä päättämistä tarkastellaan valtion hallinnon logiikan sijasta alueiden ja niiden suorilla vaaleilla valittujen ylimpien päättäjien näkökulmasta. Itsehallintoalueet eivät voi olla tehtäviltään ja toimivallaltaan keskenään erilaisia. Itsehallinnon luonteeseen myös kuuluu, että niille annetaan mahdollisuus organisoida toimintaansa alueelliset erityispiirteet huomioiden. Maakunnilla pitää olla mahdollisuus ottaa vastaan erilaisia tehtäviä.

Itsehallintouudistuksen jatkovalmistelussa on tärkeää nähdä sote-tehtävät yhtenä osana itsehallintoalueen eli maakunnan tehtäviä. Jokaisen itsehallintoalueen käsissä tulee olla keskeiset kehittämisvälineet, mahdollisimman laajasti muutkin kuin maakunnan liiton nyt hoitamat. Oman haasteensa tähän tuo se, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristöasioissa ELY-tehtäviä on parin viime vuoden aikana organisoitu keskittämällä päätösvaltaa tavalla, joka on hämärtänyt ELY:jen aluevastuut. On syytä välittömästi jäädättää hallinnonalojen sisällä tapahtuva tehtävien alueellinen uudelleen organisointi. Sillä myös aluekehitystehtävien osalta itsehallintoalueet eivät voi tehtäviltään (valta ja vastuut) poiketa toisistaan. Myös aluekehittämistä ja alueiden käytön suunnittelua koskevissa tehtävissä organisointi- ja yhteistyörakenteiden päätösvalta ja vastuu tulee olla itsehallintoalueilla.

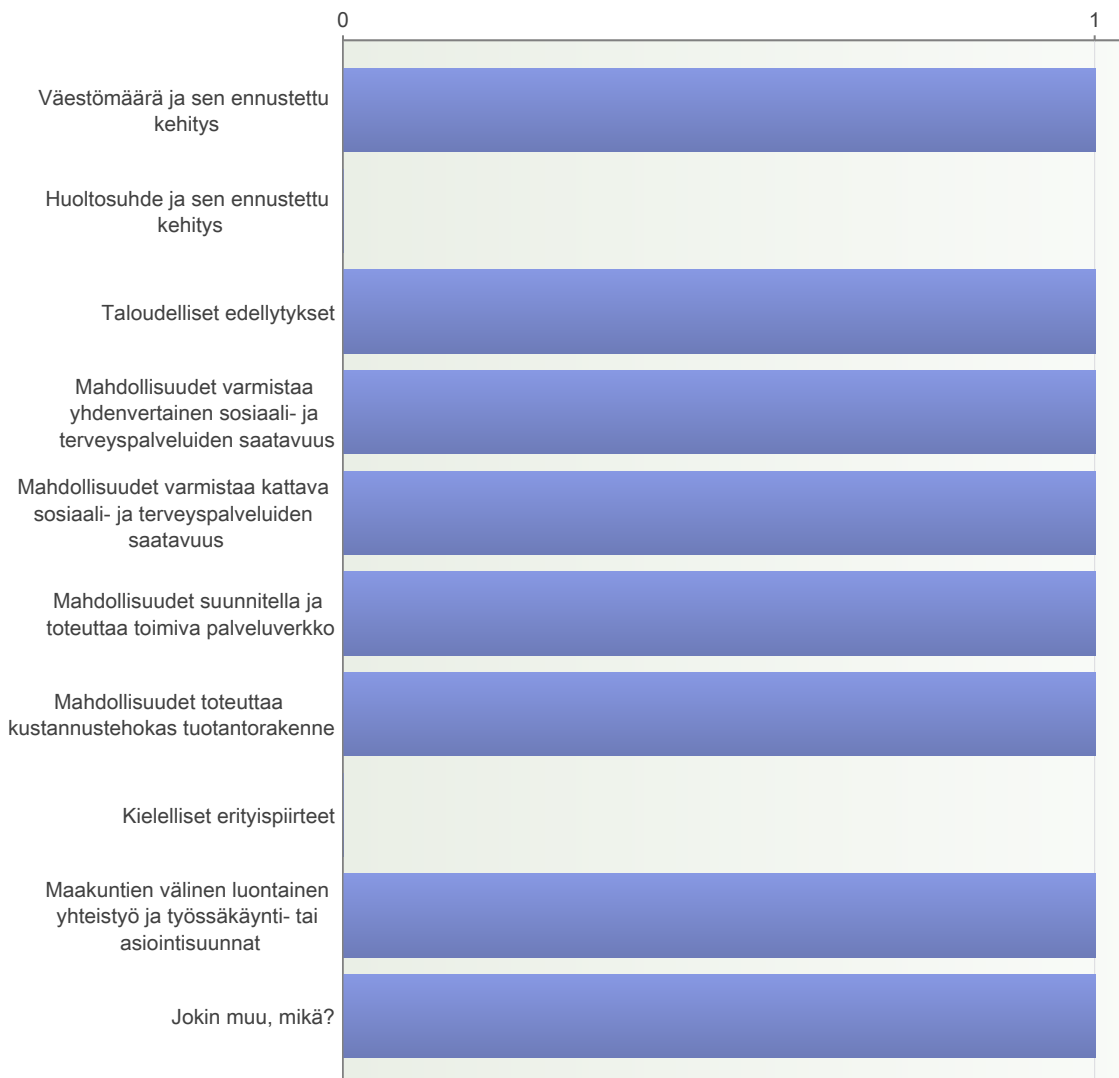
Perustuslain 121 §:n 4 momentin mukaiselle itsehallinnolle tulee jäädä riittävästi liikkumatilaa päätöksentekoon. !5 sote-alueen mallissa kolmen itsehallintoalueen osalta tilanne olisi epäselvä ja epälooginen. Itsehallintoalueella on ylin päätöksentekovalta ja ne vastaavat sosiaali- ja terveystalveluiden järjestämisestä, mutta valtioneuvoston järjestämispäätöksen reunaehdot rajaisivat päätöksentekovaltaa kolmen itsehallintoalueen osalta.

Kainuun alueen erikoissairaanhoidon alue- ja kunnallistaloudelliset vaikutukset ovat erittäin merkittävät. Erikoissairaanhoidon paikallisten toimintojen supistaminen muun muassa heikentäisi palveluiden saavutettavuutta, vaarantaisi potilasturvallisuuden, lisääisi kuljetuskustannuksia ja aiheuttaisi henkisen pääoman menetystä muuttoliikkeen myötä. Kainuun aluetalouteen erikoissairaanhoidon supistaminen vaikuttaisi etenkin palveluiden vähentymisenä sekä työllisyyden ja ostovoiman heikkenemisenä. (ks. Törmä ym. 2011: Kainuun erikoissairaanhoidon aluetaloudelliset vaikutukset, Helsingin yliopisto).

Esitetyt linjaukset palvelujen kilpailutuksesta ja potilaiden suuremmasta valinnanvapaudesta ovat Suomen kaltaisessa suuressa, pitkien etäisyyksien maassa epäoleellisia. Tällä hetkellä valinnanvapaus koskee vain Helsingin kaupunkia, muualla on kyse palvelujen saatavuudesta.

13. 6. Minkä kriteerien perusteella tulisi päättää siitä, mitkä kolme itsehallintoaluetta järjestävät sosiaali- ja terveyspalvelut muiden itsehallintoalueiden kanssa? Voit valita yhden tai useampia

Vastaajien määrä: 1



Avoimet vastaukset: Jokin muu, mikä?

- Palvelujen saavutettavuus asiakkaiden kannalta (aikaetäisyys) Mikäli on tarvetta lainsäädännöllä velvoittaa itsehallintoalueita yhteistyöhön (sen sijaan, että alueet itse sopivat yhteistyöstä), tilannetta on tarkasteltava laajasti eri kriteerien pohjalta. Palvelujen saavutettavuus asiakkaiden kannalta (asiointietäisyyksien minimointi)

on yhteistyön tarpeen osoittamista tärkein. Keskeistä toimeenpanon varmistamiselle on tällöinkin maakuntien yhteinen tahtotila. Kriteereitä on tarkasteltava uudistuksen tavoitteena olevan terveys- ja hyvinvointierojen kasvun pysäyttämisen näkökulmasta. Tällöin korostuvat perustuslain §6 takaama ihmisten yhdenvertaisuus sekä lain 19§ takaama sosiaaliset perusoikeudet. Niitä ei saa murentaa. Pitkien etäisyyksien alueilla yhdenvertaiseen saavutettavuuteen liittyy oleellisesti palvelun aikaetäisyydessä mitattu saavutettavuus, jossa ei saa olla kohtuuttomia alueellisia eroja.

14. 7. Itsehallintoalueet tulevat tarvitsemaan yhteistyökumppaneita palveluiden järjestämisessä. Mikä tai mitkä ovat alueellenne luontaiset yhteistyösuunnat?

Vastaajien määrä: 1

- Kainuun alueen luontaisia yhteistyösuuntia sote-asioissa ovat Pohjois-Pohjanmaa sekä Pohjois-Savo. Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä on (Kainuun sote) erityisvastuualueen sairaanhoitopiirin kuntayhtymänä laatinut järjestämissopimuksen erikoissairaanhoidosta yhdessä sopimuskumppanien kanssa (Lapin, Länsi-Pohjan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirit). Kainuun sote kuuluu Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskukseen. Kainuun soten asukkaat käyttävät myös Kuopion yliopistollista sairaalaa ja HUS:a vähäisessä määrin. Yliopistosairaaloiden ostopalvelut ovat olleet vain 5 % Kainuun soten budjetista.

Kainuun ammattikorkeakoulu ja ammattiopisto huolehtivat suurelta osin Kainuun työntekijöiden koulutuksesta. Kainuusta hakeudutaan alan koulutukseen lähikorkeakouluihin, lääkärinkoulutuksen osalta nämä ovat Oulun ja Itä-Suomen yliopistot. Kainuulla on toimivat yhteydet eri oppilaitoksiin ympäri Suomea.

Kainuussa on kunnittaisia eroja maakunnan ulkopuolelta tarvittavien palvelujen saavutettavuudessa. Esimerkiksi matka Kuhmon keskustasta Oulun yliopistolliseen keskussairaalaan (260 km) kestää 3 h 45 min.

Kainuun näkökulmasta toivottavaa on yhteistyön laajeneminen niin, että Kajaanin keskussairaalapalvelujen käyttö laajenisi myös lähimaakuntien alueille, joilta Kajaanin palvelut ovat lähempänä kuin Oulun ja Kuopion vastaavat palvelut. Lähimmän palvelupisteen mukaan allokoituna Kainuun soten palvelujen saavutettavuusalue kasvaisi noin 130 000 asukkaan alueeksi.

15. 8. Jos se itsehallintoalue, johon katsotte kuntanne kuuluvan, osoittautuu myöhemmin tehtävän päätöksen johdosta sellaiseksi itsehallintoalueeksi, joka ei vastaa itsenäisesti sote-palvelujen järjestämisestä, onko sillä vaikutusta kunnan kantaan siitä, mihin itsehallintoalueeseen kunnan tulisi kuulua?

Ei vastauksia.

16. 9. Voitte perustella edellistä vastaustanne.

Vastaajien määrä: 1

- Kainuu on yksi niistä maakunnista, joita koskee esityksen epäyhtenäisen aluejaon ongelma. Oulun yliopistollinen keskussairaala palvelee koko laajaa Pohjois-Suomea. Kainuu tarvitsee oman 24/7 –keskussairaalsansa kaikissa mahdollisissa vaihtoehdoissa.

17. 10. Hallituksen linjauksen mukaan itsehallintoalueille osoitetaan sosiaali- ja terveydenhuollon lisäksi 1.1.2019 lähtien seuraavat tehtävät: pelastustoimen tehtävät, maakuntien liittojen tehtävät ja ELY-keskusten alueellisen kehittämisen tehtävät sekä lisäksi mahdollisesti ympäristöterveydenhuolto. Mitä muita tehtäviä olisi mielestänne tarkoituksenmukaista siirtää itsehallintoalueille?

Vastaajien määrä: 1

- Ministeriöiden joulukuussa 2015 kirjaamat esitykset siirrettävistä tehtävistä on riittävä jatkovalmistelun pohja. On oleellista, että valmistelussa ei tarkastella vain tehtävälisauksia, vaan sitä miten tehtävät ovat aidosti alueelliseen harkintavaltaan kuuluvia ja itsehallintoa vahvistavia. Aluehallintoa muodostettaessa on ensisijaisena tavoitteena pidettävä subsidiariteettiperiaatetta. Päätös- ja toimivalta tulee siirtää niin lähelle asukkaita ja asiakkaita kuin se on tarkoituksenmukaista. Maakunnille on siirrettävä kaikki tehtävät, joille on alueellisen tarkoituksenmukaisuusharkinnan tarve.

Hallituksen linjauksessa monitoimialaisista itsehallintoalueista ei ole riittävässä määrin huomioitu aluehallintovirastojen roolia. Aluehallintovirastojen tehtävissä on päällekkäisyyttä kunnallisen itsehallintoalueiden tehtävien kanssa: mm. sosiaali- ja terveydenhuollon ohjaus ja valvonta, eläinlääkintähuollon sekä eläinsuojelun ohjaus ja valvonta, ympäristöterveydenhuollon ohjaus ja valvonta, pelastustoimen, varautumisen ja sisäisen turvallisuuden kehittäminen, tupakka- ja terveydensuojeluviranomaisten ohjaus, valvonta ja arviointi, kunnalliskantelujen sekä viraston toimialaan liittyvien valitusten ja kantelujen käsittely. Edellä esitetystä ympäristöterveydenhuollon kokonaisuuteen kuuluu mm. eläinlääkintähuollon sekä eläinsuojelun ohjaus ja valvonta sekä tupakka- ja terveydensuojeluviranomaisen ohjaus, valvonta ja arviointi.

Työllisyyden hoitoon ja kotouttamiseen (mm. pitkäaikaistyöttömyys, työllisyyden hoito, kotouttaminen) liittyvissä tehtävissä on päällekkäisyyttä kuntien sekä työ- ja elinkeinotoimiston välillä. Itsehallintoalueiden tehtävissä tulisi arvioida, missä määrin tehtävä jää kunnille tai siirtyy itsehallintoalueiden hoidettavaksi.

Koska maakunnat ja kunnat poikkeavat olosuhteiltaan suuresti, on tärkeää, että kuntien ja itsehallintoalueiden välillä tehtävät voivat joustaa niin, että kunnat voivat siirtää tehtäviään maakunnille ja päinvastoin maakunnat kunnille mikäli osapuolet niin yhdessä päättävät ja resurssit tulevat siirtävältä osapuolelta.

18. 11. Millä keinoin tulisi varmistaa itsehallintoalueiden ja kuntiin jäävien tehtävien välinen yhteys hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä?

Vastaajien määrä: 1

- Kainuussa on 11 vuoden kokemus kuntien kanssa tehtävästä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä. Alueelle tulee luoda rakenne, jossa itsehallintoalueen edustajat ovat yhdessä kuntien kanssa HYTE (Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen) -työryhmässä. Kainuussa toimii Kainuun soten ja kuntien yhteinen HYTE -verkosto. Myös tulevaisuudessa alueella tulee ylläpitää rakenne, jossa itsehallintoalue tuottaa tietoa väestön terveyden ja hyvinvoinnin tilasta ja palvelutarpeesta ja jonka edustajat kannustavat kuntia hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen sekä toimivat asiantuntijoina HYTE – yhteistyöverkostoissa.

Paras tae hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä on taata perustuslain 16 § mukaiset sivistykselliset oikeudet eli oikeus maksuttomaan perusopetukseen ja kaikille yhtäläinen mahdollisuus saada kykijensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä. Lukuisissa tutkimuksissa on osoitettu koulutustason ja hyvinvoinnin välinen yhteys. Edelleen saman pykälän kirjaus, jonka mukaan tieteen, taiteen ja ylimmän opetuksen vapaus on turvattu, tukisi parhaiten kansalaisten hyvinvointia. Lisäksi 19 § mukainen sosiaalinen perusturva koko maan asukkaille heidän asuinpaikastaan ja varallisuudestaan riippumatta tulee nähdä perustana toiminnan suunnittelulle.

19. 12. Vapaamuotoisia huomioita hallituksen aluelinjauksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Itsehallintoalueiden tehtäväkenttä tulee määritellä laaja-alaiseksi niin, ettei tule ristiriitaa kuntien yleisen toimialan kanssa, joka tulee olla ensisijainen. Maakuntien tehtävät eivät saa rajoittua vain lakisääteisiin tehtäviin. Eri tasojen vallanjako perustua aluetasoihin eli valtiolla koko maata koskevalta toimivalta, maakunnilla alueellinen ja kunnilla paikallinen. Maakuntien tehtävän fokuksena tulee olla aluekehittäminen. Eri tasojen välisiin tehtävä- ja vastuuasioihin on jätettävä joustavuutta soveltamalla sopimuksellisuutta.

Suomen alueet ovat maantieteellisesti hyvin erilaiset. Alueelliset erot voidaan ottaa joustavasti huomioon määrittelemällä lainsäädännöllä delegointivaltuudet. Itsehallintoalueiden tehtäviin tulee voida lisätä maakunnan kuntien yhteisen tahdon perusteella kuntien vastuulle kuuluvia tehtäviä. Vastaavasti (esim. pääkaupunkialueella) itsehallintoalueen tulee sallia delegoida joitakin tehtäviään kunnille.

Uudistuksessa tulisi huomioida ja hyödyntää Kainuun hallintokokeilussa (2005–2012) ja sen perusteella Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymässä (2013–2015) saatu kokemus monialaisesta alueellisesta yhteistyöstä. Kainuussa 11 vuoden aikana saatuja toimintamalleja (mm. palvelujen integraatio) tulisi edelleen kehittää itsehallintoalueen ja itsenäisen sote-alueen kautta.

Itsehallintoalueille tulee ehdottomasti turvata keskussairaalasoinen päivystys, myös synnytys- ja leikkaustalouden palvelut, jotka vaikuttavat keskeisesti myös muun päivystys- ja leikkaustoiminnan järjestämiseen. Tämä on erityisen tärkeää pitkien etäisyyksien Pohjois-Suomessa.

Suora kansanvaali on välttämätön ratkaisu kansanvallan ja demokratian kannalta itsehallintoalueiden valtuustoja valittaessa. Itsehallintouudistuksen yksi ydin asia on alueellinen demokratia.

Lausuntopyynnön liitteessä hallituksen linjaukseen 7.11.2015 todetaan, että perustuslain 122 § 4 momentin mukaan itsehallintoalueelle tulee jäädä riittävästi liikkumatilaa päätöksentekoon. Miten tämä voidaan taata, kun päätöksenteon liikkumavara käytännössä vaatii rahaa, mutta toisaalta kestävyysvajetta halutaan paikata ja kokonaisveroastetta ei haluta nostaa.

Itsehallintoalueiden (IHA) sijasta tulee päättää maakunta –termin, joka on kansalaisille ymmärrettävä (vrt. AVI, ELY jne). Kotimaisten kielten keskus on myös antanut suosituksen maakunta nimen (landskap) käytöstä.

20. 13. Vapaamuotoisia huomioita hallituksen rahoituslinjauksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Asukaskohtaiset sote-palvelujen tuotantokustannukset vaihtelevat 2200 – 5600 €/asukas. Osa eroista selittyy palveluketjujen eroilla, suuri osa maantieteellä (olosuhdetekijät). Koska Suomi on harvaanasuttu, erot palvelujen tuotannon asukaskohtaisissa hinnoissa ovat luonnollisia ja ne pitää sallia. Erot ovat suuret, koska pienten asukasmäärien (volyymien) alueilla asiointietäisyydet ovat samanaikaisesti keskimääräistä pidemmät. Valtionosuusjärjestelmä on jatkossa täysin välttämätön tasaamaan olosuhde- ja palvelutarve-erot. Terveys- ja hyvinvointierojen tasaamiseen tähtävää politiikkaa tulee toteuttaa näin valtion toimesta.

Itsehallintoalueiden rahoitukseen tulee noudattaa samaa rahoitusperiaatetta, joka on nyt sääntönä valtion ja kuntien tehtävien/rahoituksen suhteessa. Lopullinen rahoitusmalli tulee olla vero- ja vos-yhdistelmä, jossa keskeisin tasauseriaate soten osalta on tarvevakioitujen kustannusten mukainen jakauma. Rahoitusmallin tulee tukea perustuslain mukaista itsehallinnollisuutta eli taata maakunnille riittävä taloudellinen liikkumavara. Tämä edellyttää, että huomattava osa valtionosuuksista on oltava korvamerkittämätöntä.

Rahoituksen tulee jatkossa olla tasapuolinen kaikille kunnille Suomessa ja turvata kuntien jäljelle jääviin tehtäviin riittävä rahoitus. Itsehallintoalueiden ja kuntien kesken tulee sopia kiinteistöjen (ja niihin liittyvien tonttien) omistusten järjestämisestä. Omaisuuden siirrot kunnilta itsehallintoalueille tulee toteuttaa niin, ettei synny epäoikeudenmukaisia ratkaisuja kuntien kannalta. On harkittava vuokramallin käyttöä omaisuusjärjestelyissä, joka Kainuun hallintokokeilussa otettiin käyttöön. Toinen toimiva mallin omaisuusjärjestelyille olisi perustaa kullekin itsehallintoalueelle kuntien ja itsehallintoalueen yhteinen kiinteistöyhtiö.

Ongelmallinen järjestettävä rahoituksenkin kannalta tulee olemaan valinnanvapaus-lainsäädäntö eli terveyspalvelujen tuottaminen monikanavaisesti. Yksityinen terveydenhuolto on Suomessa paikannut julkisen terveydenhuollon puutteita. Suomen oloissa vain suurimmilla kaupunkiseuduilla voi olla aitoa kilpailua eri palveluntuottajien välillä, mutta suuressa osassa Suomea ei.